

РОЛЬ МЕДИЧНОЇ СЕСТРИ У ПРОТИДІЇ АНТИМІКРОБНІЙ РЕЗИСТЕНТНОСТІ: РЕЗУЛЬТАТИ КРОС-СЕКЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Ганна Червона, Київський фаховий медичний коледж ім. П. І. Гаврося

Анотація

Дослідження присвячене вивченню ролі медичних сестер і братів у протидії антимікробній резистентності (АМР) в Україні. У рамках онлайн-опитування (n=111) було оцінено рівень обізнаності, залучення та потреби у навчанні фахівців із різних регіонів. Більшість учасників (77,5 %) мають понад 15 років стажу, однак лише 27 % вважають, що медсестри реально можуть впливати на раціональне використання антибіотиків. 57 % респондентів відчувають потребу у додатковому навчанні. Отримані результати свідчать про високий потенціал сестринства у сфері протидії АМР і необхідність розвитку лідерських компетенцій та міжпрофесійної взаємодії.

Вступ

Антимікробна резистентність (АМР) є однією з найсерйозніших загроз громадському здоров'ю ХХІ століття. Ефективна протидія цій проблемі неможлива без активної участі молодших медичних спеціалістів, які щоденно забезпечують дотримання стандартів безпеки пацієнтів, виконання лікувальних призначень і контроль інфекційних ризиків. Саме вони першими стикаються з наслідками нераціонального застосування антибіотиків і мають потенціал впливати на зміну практик. Водночас цей потенціал в Україні часто залишається недостатньо реалізованим через обмежену участь у прийнятті клінічних рішень, нестачу лідерських навичок і можливостей для безперервного професійного розвитку. Саме ці аспекти стали предметом дослідження.

Мета

Оцінити рівень обізнаності, залученість і ставлення медичних сестер і братів до питань протидії антимікробній резистентності, а також визначити освітні потреби для посилення їхньої ролі у цій сфері.

Матеріали та методи

Було проведено анонімне онлайн-опитування (Google Forms) серед медичних працівників. У дослідженні взяли участь 111 респондентів із 14 регіонів України, які працюють у стаціонарах терапевтичного (23,4%) та хірургічного профілю (24,3%), відділеннях інфекційного контролю (15,3%) та амбулаторних підрозділах (близько 26%). Переважна

більшість (77,5%) має понад 15 років стажу — тобто вибірка відображає досвідчених фахівців, що підвищує аналітичну цінність результатів. Хоча дослідження не є репрезентативним для всієї України, воно репрезентує фахівців середньої ланки з різних рівнів надання допомоги, що дозволяє побачити загальні тенденції в практиці.

Результати

- Лише 27 % учасників вважають, що медсестри можуть реально впливати на зменшення нераціонального використання антибіотиків; 24 % — що не можуть; 37 % — вважають, що лише частково.
- 31,5 % відчувають особисту відповідальність за протидію АМР, 36 % — частково, решта — не впевнені або не бачать такої ролі.
- 46,8 % підтвердили, що призначення антибіотиків резерву погоджуються з клінічним фармацевтом чи інфекціоністом.
- 43 % респондентів зазначили, що внутрішньом'язовий шлях введення антибіотиків застосовується рідко або не використовується.
- 67 % медиків спостерігали випадки призначення антибіотиків “на вимогу” пацієнтів.
- Лише 38 % закладів мають документовані дані про випадки АМР, 27 % — не фіксують, 35 % — не знають.
- 43 % проходили навчання з теми АМР протягом останнього року, 57 % — ні; водночас 57 % відчувають потребу у додатковому навчанні.

Обговорення

Отримані результати свідчать, що медсестринська спільнота усвідомлює проблему АМР, але не відчуває достатніх повноважень і підтримки для активної участі в її подоланні. Дефіцит знань і відсутність міжпрофесійної взаємодії обмежують потенціал сестринства. Водночас бажання навчатись і розвивати компетенції демонструє високий внутрішній ресурс системи — підґрунтя для формування лідерів змін. Посилення ролі медичних сестер у навчанні, комунікації з пацієнтами, контролі інфекцій та адвокації раціонального використання антибіотиків може забезпечити сталий ефект у боротьбі з АМР.

Висновки

1. Проведене дослідження є одною з перших спроб системно оцінити рівень обізнаності, ставлення та залучення медичних сестер і братів України до заходів із протидії антимікробній резистентності.

2. Отримані результати засвідчили високий рівень усвідомлення проблеми АМР серед молодших медичних спеціалістів та значну мотивацію до професійного розвитку (57 % респондентів висловили потребу у додатковому навчанні).
3. Виявлено недостатній рівень залучення медичних сестер у процеси прийняття клінічних рішень, що обмежує реалізацію їхнього потенціалу у впровадженні антимікробного нагляду на рівні практичної медицини.
4. Посилення освітніх програм, спрямованих на формування лідерських компетенцій, комунікативних навичок та міжпрофесійної взаємодії, є необхідною умовою підвищення ефективності сестринської участі в протидії АМР.
5. Результати дослідження лягли в основу оновлення навчального модуля з антимікробної резистентності у програмах післядипломної освіти молодших бакалаврів і фахівців з інфекційного контролю, що свідчить про практичну значущість отриманих даних.

Список використаних джерел

1. World Health Organization. Global Action Plan on Antimicrobial Resistance. Geneva: WHO; 2015.
2. Huttner B, et al. Strengthening infection prevention and control and antimicrobial stewardship in nursing practice. J Hosp Infect. 2021; 110: 85–93.